

Dezbateri și opinii pe marginea unei cărți - “Sclavii fericiți” de Ovidiu Hurduzeu (Ed. Fundației Culturale Române, 2002, prima ediție; Ed. Timpul, 2005, ediție revăzută și adăugită), urmate de cuvântul autorului.

Alain Ionescu:

Provocat de antinomia titlului am simțit nevoia să mă întreb pregătit, înainte de a citi cartea (răspunsurile au venit după): De care parte se va situa autorul, a românului sentimental despărțit de un ocean de vatra sa ori a americanului redescoperit, perfect integrat “in society”? Postura unui scriitor român emigrat în America în perioada comunismului românesc presupune cel puțin două transformări obligatorii: mai întâi dezbrăcarea paltonului greu și peticit al societății totalitare, apoi plierea în paietele ușoare și frivole ale vieții americane. Periplul acesta, între două faze existențiale extreme, poate fi poarta de intrare în substanța acestei cărți. Prins în piramida cu multe fațete a unei existențe tumultuoase, autorul își permite perspective multiple, schimbătoare, funcție de distanța la care se situează față de acești doi poli ai cărții...

Cât de departe va merge introspecția și unde va întâlni ea granițele realității? Răspunsul la această întrebare aveam să îl aflu relativ ușor, cartea fiind un manual de “citi” realitatea, prin cheia explicativă proprie autorului... Venit din iadul comunist acesta are avantajul de a înțelege lumea nouă fără prejudecăți specifice, o anumită detașare îi mărește dioptriile înțelegerii, mediana atitudinii sale aflându-se undeva, imponderabil, deasupra Atlanticului...

Ce suntem mai întâi: sclavii fericiți ai libertății sau liberii sclavi ai (ne)fericirii? Actul firesc de a te uita solipsistic către interior într-o lume pe care o sperai perfectă și a descoperi tarele și punctele negre presupune un act de mare curaj. Nu mulți îl au și cei care se complac în a nu face acest gest de minimă salubritate intelectuală nu fac altceva decât să îngroașe rândurile celor refuzați de soartă, agățați subțire de patria lor adoptivă cât și de vatra strămoșească. Oamenii-frunză, oamenii-vânt.

Ce aduce în viața fiecăruia traversarea Atlanticului? Sclavie, fericire ori o contopire particulară a amândorura?

Unde se oprește individualitatea fiecăruia și unde începe efectul nivelator al societății în care trăim? Venit din România, autorul are, paradoxal, un mare avantaj și anume acela de a înțelege lumea nouă din poziția de ingenuitate absolută. Totul pentru un emigrant comunist este nou aici: de aceea este explicabilă și o sporită acuitate în a observa esența acestui nou cămin numit America...

O astfel de carte, descarnând subiecte ardente ale contemporaneității nu poate fi idilică, nu poate avea accente de sămănătorism local, trebuie să fie un repertoriu sociologic filozofic al lumii în care trăim. Iar cartea d-lui Hurduzeu realizează toate acestea. Spirit amplu, cu certe influențe franțuzești, autorul exfoliază subiecte diverse: globalism, excesivă tehnologizare, democrație, români și România, creștinism etc. Chiar așa de diversă, lectura păstrează câteva coordonate tipice: minuțioasă documentare, persuasiune și limpezime în text. Secretul reușitei unei astfel de cărți, atât de diverse și totuși unitară nu cred că stă în particularul fiecărui subiect revelat ci în arcul logic care cuprinde dizertația, în curcubeul ideatic realizat prin îmbinarea minuțioasă a unor

perspective clare asupra spațiului înconjurător, în fluidul amniotic care hrănește egal semnificația fiecărui articol în parte.

Cartea aceasta oferă reverberații diferite, funcție de poziția geografică în care se află cititorul. Bănuiesc că, pentru cititorul român, lectura este o descoperire continuă a unei Americi nebănuite, neștiute, insidios strecurate pe sub faldurile luminoase ale Hollywood-ului ori Las Vegas-ului aiuritor, în timp ce, pentru cel American, nu este decât o confirmare a unei societăți în care comercialismul a devenit lege, banul stăpân iar noile tehnologii regine. Omul modern e victimă a tehnologiei, sclav al angrenajului, un biet apendice ce a pierdut perspectiva verticalei, “o roțiță, roțiță rotind roțițe”. Pentru același cititor român, integru și manifest, România (re)descoperită în această carte oferă un rechizitoriu adânc și nuanțat asupra valorilor care generează adâncimea unui popor, cum ar spune autorul. Unii dintre noi au ajuns în America, fie călare pe butelii de oxigen fie fugind de iadul comunist printre trestii fie invitați de șansa loteriei vizelor. Este esențial, de aceea, să înțelegem că această carte se va citi inevitabil prin prisma a ceea ce suntem fiecare dintre noi, cu lașitățile ori accesele noastre de curaj, cu ghinioanele ori noroacele fiecăruia. Din acest punct de vedere toți avem atu-ul nostru: acela de a înțelege America de departe precum și din interiorul ei.

În căutarea propriei filozofii americane, autorul taie chirurgical în carnea prezentului. Bin Laden, globalizare, creștinism, Noua Ordine, Havel, Silicon Valley - toate sunt subiecte ale zilelor noastre, toate se supun unei teorii dezvoltate secvențial în paginile cărții. Autorul îngroașă termenii majori, punând accente pe noi definiții, un univers special se creează cu fiecare pagină...

Trăirile, concluziile sunt ale unui încercat al sorții care, din 1988, și-a luat destinul în mâini și, întâmplător sau nu, a ajuns în America. Căutând libertatea a devenit sclavul ei, vânând fericirea a ajuns să o și trăiască. În varianta americană. Dovada acestei trăiri este această carte.

Am citit cartea d-lui Hurduzeu după alte lecturi: o incursiune în trecut (discursurile politice ale lui Kogălniceanu- o adevărată carte de patriotism local) și biografia lui Andrei Șerban (o scufundare totală în lumea figurativ nuanțată a teatrului), așa încât această carte a fost o necesară baie de reîntoarcere la realitate. Scrisă activ, cu nerv, ea ținteste între ochi multe din tabieturile lumii capitaliste de azi. Comoditatea, confortul ca stare vegetativă, banalul din viața de fiecare zi, găsesc în autor un critic acid, incandescent în teoriile sale. Aflată undeva între discurs sociologic, text politic și enunț filozofic, cartea își găsește limanul ei de literatură a zilelor noastre, fiind scrisă implicat, cu vigoare și prospețime. Păstrând proporțiile, cartea aceasta are o alură de film à la Tarkovski. Niciodată descifrat complet, misterios în apariții, Angrenajul cărții se întinde pe multe file, așa cum Zona însoțește teama neclară și confuză a personajelor tarkovskiene. Menționată în cuprinsul cărții, *Călăuza* (Stalker) lui Tarkovski induce același mesaj puternic, punctat de imagini-efigie. O călătorie către centrul Zonei, în aparență banală, călătorie care începe cenușiu dar al cărei final este încărcat de sensuri și implicații. La fel am simțit cartea d-lui Hurduzeu. Nefiind genul meu de lectură, m-am deprins greu cu fluxul ei de idei și imagini, însă o dată aflat, atracția a fost irezistibilă.

Vâslind la întâmplare printre pagini, cartea se deschide cu încăpățănare la pasajele despre iubire în diferitele ei forme. Astfel, după ce am trecut prin teorii conspiraționiste și sisteme planetare de infertilizare mintală, prin Noua Ordine Mondială și Angrenajul Tehnologic, am început să dezlușesc aura fundamentală a acestei cărți:

dragostea născută din dorința de a ajuta aproapele, de influență puternic creștină - iubirea în forma ei cea mai efervescentă, aceea de candoare în fața lui Dumnezeu. Eul evenimential, atât de prezent pe parcursul lecturii, se definește în final, prin Iisus Hristos care este arhetipul persoanei-eveniment. Iar noi, cititorii, suntem spectatorii acestei revelații.

Horia Ion Groza:

Puțini intelectuali români de azi au clarviziunea și libertatea de gândire prin care se remarcă Ovidiu Hurduzeu ca eseist, scria Alex Ștefănescu în a sa recentă *Istorie a literaturii române contemporane*. Cartea *Sclavii fericiți* a trezit un larg interes încă de la lansarea ei la Fundația Culturală Română în 2002, unde au elogiat-o Augustin Buzura, C.T.Popescu și Daniel Cristea-Enache. Într-un stil elegant și foarte elevat, autorul dezbată o serie de teme importante precum: individualism și colectivitate, angrenajul tehnologic în care se află prins omul modern, legăturile sociale arboriforme sau rizomiforme, multiculturalism, starea de tranziție din România și problemele democrației. Cartea semnalează realități, nu propune soluții dar ne deschide ochii. Și românilor din țară și românilor așezați în occident.

Românii au moștenit de la comunism o conștiință colectivistă care neagă orice impuls individualist. Interesul guvernului comunist era o masă bine îndoctrinată, ascultătoare. Inițiativele creatoare ale indivizilor erau oprimare dacă nu corespundeau liniilor directoare ale aparatului politic, personalitățile remarcate în Occident ca Brâncuși, Enescu, Cilibidachi, Coandă, Palade, Mircea Eliade erau ignorate sau, dacă erau invitate, li se puneau condiții pe care acestea evident nu le puteau accepta. De aceea se aștepta moartea lor pentru ca apoi să fie răstălmăcite în voie. În țară se scria codificat (ne amintim toți romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* al lui Marin Preda), nu exista libertate de manifestare. Până și mâncarea trebuia să respecte o serie de indicații dietetice oficiale ale partidului și devenisem entuziaști, în lipsă de alimente și extenuați de cozile interminabile, când partidul propusese cantine de bloc. În agricultură erau decrete pentru densitatea semănăturilor (?!), directive pentru termenii lucrărilor agricole. Inițiativele erau blocate. Dacă vreo întreprindere sau un C.A.P. devenea prosper, se aplicau imediat măsuri de schimbare a situației. Totul trebuia politizat, până și un festival de jazz.

De aceea după revoluția din '89 toți românii erau însetați de Occident, doritori de adoptarea individualismului vestic, întruchipând libertatea personală, posibilitatea de afirmare. Căci, într-adevăr, individualismul a dezvoltat în Occident ambiția, energia, disciplina muncii, responsabilitatea, inițiativa și dorința împlinirii materiale. Cei care sunt destoinici și harnici se afirmă, ajung în frunte, munca și talentul lor sunt recunoscute. Prin eforturile lor proprii și cinstite, curajul și dârzenia lor, ei ajung la o situație materială înfloritoare.

Dar se pare că tot ce am visat noi de după cortina de fier s-a schimbat pe nesimțite. Noi am rămas în urmă, cu deceniile noastre de "lumină comunistă". Iată că, ieșiți în Occident, descoperim că, de fapt, între timp, omul modern la care râvneam a devenit postmodern și individualismul vestic are numeroase metehne: relațiile dintre oameni au devenit aici indirecte și impersonale, mediate de instituțiile de stat, de cluburi, de organizații non-profit. Individul se simte izolat. Dacă participă la viața socială el se

contopește într-o mulțime tot mai uniformă. Nu mai contează buna creștere de acasă (de fapt aici constatăm ceva care ne șochează – deși familia se zice că e pe prim plan și, atunci când se aleg președinții S.U.A. sunt judecați după cât de strânsă le e familia, aici nu face omul casă ca în România cu camere în care vor locui copiii cu familia lor, pentru că aici copiii după ce pleacă la colegii își iau zborul complet de-acasă și părinții îmbătrânesc singuri și departe). Aici sunt norme standardizate de comportare (ex. *sexual harassment, team spirit, lack of prejudice*). Individul contează doar ca număr pentru mecanismele democratice, pentru vot, pentru statistici.

Este drept că în America persistă încă idealuri care mențin vie ambiția individului, stimulându-l în eforturile sale proprii. Aici avem, conform corectei observații a autorului cărții *Sclavii fericiți*, îndemnul permanent de “a realiza și de a te realiza” care a înlocuit simpla expresie de “a trăi”. Aici “a munci” este echivalent cu “a fi liber”. Iată așadar un prim element subtil al stării de “sclav fericit”. Democrația pare să nu mai meargă pe principii de rațiune la care participă toată lumea, rațiune care răspunde perfect intereselor generale. Rațiunea este înlocuită de ideologiile emoției (ne topim, de pildă, uitându-ne la spectacole TV ca *Miss America, The Bachelor* sau *The Apprentice*, care sunt atit de subiective, dar din care cei care câștigă au serioase avantaje materiale).

Individualismul românesc s-a contruit la noi în țară, până la venirea comunismului, pe baze creștine. După cum bine surprinde Ovidiu Hurduzeu, la noi, la români, contează Persoana-Eveniment. Omul care schimbă mersul lucrurilor, sparge monotonia, distruge cenușiul și amorfizarea, reînnoiește lumea, face istoria. Românii visează un eveniment adevărat, mai ales că sunt înăcriți de minciunile și falsitatea comunismului în care “ne făceam că muncim și statul că ne plătește” și nu puteam să ne spunem părerea și să pornim o acțiune după cum consideram că este bine, decât sub tot felul de forme subtil mascate.

Românul iubește **individualismul** (iată o primă temă a cărții). De aceea el vorbește de persoane și nu de mase. El învinuiește sau laudă pe cutare sau cutare, ca autor al unor evenimente hotărâtoare: Churchill ne-a vândut rușilor, Goga rămânea mare dacă nu se băga în politică, Gheorghiu Dej a făcut închisoarea canalului, Nae Ionescu a adus dezastrul în țară chemându-l pe Carol II. Nu există partide cu doctrine ci sunt cei ai lui Bănescu, ai lui Iliescu, ai lui Vadim, ai lui Becali. Noi instituționalizăm personalități, ridicându-le pe pedestaluri tot mai înalte, cu toate exagerările pe care le avem în sânge, făcând un cult ca un munte, cum am făcut cu Eminescu sau Brâncuși. Românul când atacă pe cineva atacă nu principiile ci părțile individului: chiorule, slăbănogule, șchiopule, cap pătrat. În occident ți se spune “don’t take it personally” căci individul contează doar prin ideile și munca lui nu prin înfățișarea sa fizică. Nu o să auzi pe nimeni insultându-l pe altul cu defectul lui fizic sau întrecându-se în beția injectivelor “suculente”.

Pentru că românii țin așa de mult la personalitate, ei fac ierarhii de valori și foarte greu pot accepta o masă democratică. Ae dreptate Ovidiu Hurduzeu când observă că democrația românilor este una de tip informal, de discuții în locuri publice, de spontaneitate verbală – în autobuz, la cârciumă, pe stradă, la piață - ea pleacă de la opinia fiecărui individ în parte. Prin contrast, democrația occidentală de astăzi uniformizează. Nu ne deranja când Brucan spunea că va fi greu pentru români să învețe democrația vestului? Nu știu dacă vorbea la întâmplare sau dacă chiar avea intuiția reală a lucrurilor. Adoptând democrația occidentală riscăm să pierdem individualitatea. De aceea încercarea

românului de a se adapta la cerințele vestului, poate distruge ce avea el firesc bun sau rău: cultul persoanei care face evenimentul, care dinamitează și impresionează prin inteligență și acțiune. Noi românii iubim America pentru că, în ochii noștri, ea este singura care încurajează individul (tipul cowboy-ului vestic care își face dreptate cu pistolul, care are tăria să se așeze într-un loc nelocuit, sălbatic, să întemeieze o fermă sau să crească cirezi de vite și să-și facă dreptate împotriva răufăcătorilor).

Astăzi în America se încurajează să fi “politically correct”, să nu contrazici prin personalitatea ta convențiile de masă. Aici se luptă împotriva elitelor. Cum procedăm noi care ne-am așezat aici definitiv? Fie ne conformăm mediocrității, necontrazicând, renunțând la părerile poprii și păstrându-ne corecți politic dar, prin educația moștenită din România de a trăi în armonie cu natura și lumea, ne găsim treptat un echilibru sufletesc, mulțumindu-ne material cu puțin; fie muncim peste puteri, ne dăm peste cap și ne remarcăm făcând bani mulți și, practic, creând condiții pentru viitorul copiilor noștri, pentru că noi ajungem să ne șubrezim atât de tare că nu mai apucăm a ne bucura de roadele spetirii noastre. În ambele situații muncim cu râvnă, autodepășindu-ne, pentru că altfel societatea ne dă un picior în dos și ne împinge la marginile ei iar a rămâne multă vreme fără slujbă este echivalent cu sinuciderea. Dar depinde de noi în care din cele două situații - modestă sau năvalnică - ne simțim fericiți. În ambele situații rămânem sclavi ai confortului. Important este însă să devenim “sclavi fericiți”.

Confortul în care trăim aici este departe de confortul inactivității. Țin minte că, pe vremuri, în țară, unii tineri, îmbătați de lectură, visau să ajungă în capitalism ca să fie rentieri, să nu muncească dar să le vină banul și ei să facă tot ce vor. Desigur în acel caz utopic ei se mulțumeau cu puțin, dar erau în fond niște leneși până în măduva oaselor. Mahalaua românească proclama confortul inactivității. Comunismul ne-a învățat să pierdem timpul la taclale fără sfârșit. Cu nechezol în loc de cafea, sau cu un păhărel de tărie, uitându-ne stând de vorbă. Și astăzi, dacă mergi prin București, vezi mulți constructori și meșteri stând de geaba pe stradă și rezemând gardurile sau zidurile. Nu neapărat că sunt leneși, ci poate dintr-o proastă planificare și oarecare neseriozitate sau superficialitate, pentru că trebuie să aștepte până vine transportul cu cutare materiale, dar sigur și dintr-o anume mentalitate de *Festina lente* moștenită din comunism. Occidentul are totul eficient și organizat, o disciplină severă și neiertătoare a muncii, un dozaj exact al activităților, o planificare detaliată, care elimină orice pierdere de timp. Timpul costă bani. Cei care sunt *couch potatoes* sunt luați peste picior de către ceilalți, sunt marginalizați.

După cum remarcă Ovidiu Hurduzeu, societatea românească de acasă nu are un antidot împotriva efectelor mahalalei și ale confortismului sărac. De acord. Cei care nu se mulțumesc la a se îmbăta și bârfi ca la mahala, ci vreau să se realizeze, se luptă cu morile de vânt întreprinzând business-uri proprii sau, pur și simplu, pleacă în occident cu visul că acolo vor avea o slujbă bine plătită, curățenie pe stradă, zâmbet pe buze, mașină și casă asigurată – un trai comunist plătit în mărci și dolari. Aici învață însă că nu e așa, că slujba nu e sigură, că spitalizarea costă, că nu poți trăi fără asigurări, că dacă ai mașină nu este un lux ci este necesară, cât de rablă o fi, pentru că altfel nu poți merge la servicii sau să faci piața.

Starea de spirit și norma de comportament de astăzi duc la formarea unei reale conștiințe tehnologice. Tehnologiile de vârf și revoluția informațională sunt considerate mari realizări ale omenirii deoarece satisfac nevoi ale omului sofisticat de azi în căutare de

confort și mare consumator de știri. Suntem o roată dințată într-un **angrenaj tehnologic** (o altă temă a cărții). Azi nu putem fără telefon celular, TV, internet, CD player. Tehnologia, fără să ne dăm seama, ne standardizează viața, pierdem individualitatea, modul personal de gândire și acțiune (putem oare să nu deschidem TV-ul într-o zi sau să nu folosim celularul?) Ne creăm un mediu tehnologic și îl părăsim pe cel al naturii. De câte ori mai cântăm? Punem radio sau un CD și avem mereu nevoie de un fond sonor când facem orice treabă. Nu ne putem suporta a fi singuri. Ne trebuie gândurile altora ca să nu ne plictisim. Sistemul social cultural s-a subordonat complet celui tehnic. Microwave-ul devine suveran în bucătărie, facem pâine în robotul de pâine, uscăm rufe în mașina de uscat. Nu folosim timpul liber creat de ușurarea produsă de tehnologie în treburile casnice pentru mintea, spiritul și sufletul nostru ci trecem imediat la TV sau la jocuri de Nintendo.

De aceea Singapore, după cum remarcă autorul, devine locul preferat de business al companiilor americane de înaltă tehnicitate. Singapore nu mai e cultural nici Asia nici America. El este un produs tehnic. Un Tehnopolis. Îmi aduce aminte de celebrul film de science-fiction *Matrix* (care a dezvoltat o întreagă filosofie de *cyber space*), în care fiecare om era la computer și trăia prin modelul său electronic care lupta cu forțele răului – și acestea personaje imaginate de computer.

Îmi place expresia lui Ovidiu Hurduzeu: “computerul este oglinda mea tehnologică”. Să ne gândim la setea cu care navigăm pe internet, cu care ne controlăm zilnic căsuța de poștă electronică. Dar pagina noastră proprie de *Website*, *My Space*, *Blog*-ul nostru? Copiii le spun părinților: de ce sunteți așa de retrogazi, făceți-vă și voi o pagină de *My Space* în care vă descrieți pasiunile și vă vor răspunde alții care iubesc același lucru ca voi - rețete culinare, excursii pe munte, grădinărit sau golf. Poliția americană cercetează *My space* ca să rămână în control cu ce le trece prin minte adolescenților – așa a fost odată arestată o adolescentă care publica în pagina ei de internet o caricatură hazoasă cu Bush străbătut de un cuțit. Nu sunt mulți americani revoltați de programul de intrudere în viața privată, promovat de guvernul de azi prin Actul Patriotic? Mulți muncesc acasă folosind computerul cu care sunt legați de compania care i-a angajat, de clienții și de furnizorii ei. Cum spune Ovidiu Hurduzeu, dublul meu tehnologic mă hrănește, mă îmbracă, îmi indică locurile unde pot mânca bine și convenabil, mă plimbă prin lume cu imagini turistice sau hărți pe glob prin Google, îmi dă bani de buzunar. Gândurile mele încep să se confunde cu gândurile lui.

Epoca modernă promisese omului emanciparea ca individ și ca națiune, construiseră idealuri de înaltă umanitate. Progresul în domeniul științei, tehnicii, artei și al libertăților politice ducea la o deplină libertate și afirmare a omului, la controlul naturii, la sințământul că a trecut la cârmă. Dar nazismul și, după război, totalitarismul comunist în Est și dezvoltarea copleșitoare și înrobitoare a tehnologiei în Vest au distrus mare parte din aceste înalte idealuri. După cum observă autorul cărții, dacă atunci când începuse epoca modernă, omul se simțea puternic și își permitea să spună ca Nietzsche “Dumnezeu e mort”, adică omul nu mai depinde de El, acum în epoca de azi, postmodernă, ajungem la formula “Omul e mort”, propusă de Foucault, când începem să ne îndoim de idealurile noastre umaniste, de calitatea noastră umană, de capacitățile noastre, când începem să socotim că aceia care o iau razna, negând principiile de veacuri ale binelui și răului, au motivele lor bine fondate și, în loc să îi ajutăm să revină la un echilibru firesc uman, îi protejăm în “slăbiciunea” lor. Imediat ce judecăm un criminal pentru un oribil omor și

viol, chemăm un psiholog să-l examineze și îl absolvim de pedeapsă trimițându-l la spital. Pe vremea părinților noștri se făcea mare caz dacă mireasa nu era fecioară, pe vremea noastră se mai închideau ochii, pe vremea copiilor noștri devine normală conviețuirea mulți ani înainte de căsătorie (dacă aceasta mai are loc).

În Europa de Est încă rămâne solid în picioare desenul **arborelui** (o temă foarte frumoasă dezvoltată de cartea lui Ovidiu Hurduzeu). Ne tragem din părinți, bunici, străbunici, un neam întreg. Avem o iubire de popor prin toată istoria lui, avem datini din moși strămoși care își au rațiunea lor bine întemeiată. Lumea este ierarhizată valoric – prețuim pe Dumnezeu, prețuim biserica, respectăm pe cei din guvern (de aceea ne interesează acum în România dacă au colaborat sau nu cu securitatea), respectăm pe capii instituției în care lucrăm, iubim pe capii familiei noastre.

Noua societate occidentală merge pe un sistem de **rizom** – o lungă tulpină subterană ca la pir din care la noduri sunt muguri ce generează noi fire verzi egale ca putere. Un rizom leagă subteran toate entitățile enunțate mai înainte și toate sunt pe picior egal. Cei cu conștiință cetățenească cu cei care nu poartă nici o responsabilitate civică, cei care muncesc cu râvnă și se dau peste cap să reușească cu cei care lenevesc pe *welfare*. Cei care au trădat țara sau au făcut rău sunt justificați politic și dacă își fac treaba acum nu ne mai pasă de trecutul lor. Nu mai sunt familii cu rădăcini adânc înfipte într-un trecut de veacuri. Căsătoriile mixte amestecă neamuri, culturi, credințe și chiar religii (vedem acum căsătorii între un european și o chinezoaică - un catolic și o budistă). Desigur este bine că nu există discriminare și bariere, că dragostea trece peste rase, culturi, religii etc. Este înălțător și deplin uman dar aceasta produce o puternică confuzie. Nu mai există acel aer întăritor venit de veacuri pe linia neamului, a poporului, a originilor. Mulți americani, după ce ne aprobau pentru fuga noastră din comunism pentru libertate, ne întrebau curioși de ce am ales America și nu o altă țară occidentală. Răspunsul era: America constituie un creuzet de naționalități și aici nu suntem primiți cu prejudecăți și discriminare. Adevărat, dar cum se va mai defini identitatea noastră? În S.U.A. sunt 15 Londre, 18 Rome, 18 Aberdeen-uri, 24 Moscove, 24 Atene și 27 Berlinuri. Oamenii păstrează nostalgia identității lor originare. Căsniciile mixte între religii sfârșesc contopindu-se în religia unuia dintre soți dar aceasta nu elimină confuzia datinilor și credințelor din familiile din care provin și care acum se înrudesce. Se cere un nou fel de gândire și acceptare și oamenii, în ciuda dificultăților, încep să găsească soluții de deplină demnitate umană dar câtă ceață!

Identitatea națională a celor de acasă, din România, începe să se destrame odată cu admiterea **globalismului** care este o cerință economică vitală. Intrarea în U.E. impune o serie de schimbări a structurii societății noastre. Multe diferențe dintre culturi se atenuază. Ele se amestecă. Până unde trebuie ele să comunice? Până unde se vor păstra specificitățile? Trebuie să rămână separate, deși în același vas, ca uleiul și apa, sau trebuie să devină o soluție cu particulele difuzate într-o unire intimă? Până unde necesitatea de unire economică va impune stilul de viață în diferitele națiuni și țări? Desigur oamenii trebuie să fie uniți, să trăiască în pace și calitatea umană să fie prețuită oriunde pe glob - nu există popoare superioare și inferioare, dar cum va fi noua identitate a grupurilor de oameni? Dar se semnaleză și o tendință contrară unirii, favorizată tocmai de noile condiții economice. Iată că, surprinzător, Uniunea Europeană face să apară noi state. Cine știe unde este Andorra pe hartă? Mulți se uită în continentul african în care s-au născut atât de multe state noi în ultimii ani. Este între Spania și Franța, de 468 km² (de

cinci ori mai mică decât suprafața Deltei Dunării), cu limbă catalană. Nu este membră în U.E. dar beneficiază de aceleași drepturi. Iată că, acum, o serie de populații mici pot trăi economic pe seama altora mari (Andora își datorează venitul principal vizitei celor 9 milioane anuale de turiști din marile țări ale Europei de Vest), și să-și dezvolte nestingherită specificul național. Așa se pare că și Bascii își vor revendica țărișoara lor. Iată deci că globalismul poate naște și contrariul său. Sau, mai bine zis, se afirmă părți componente, tot mai minuscule, teritoriul de care depind ca funcționare lărgindu-se peste granițele statelor. O dinamică complexă în care identitatea ca națiune, o multiplicare sincronă a identității individuale a fiecărui membru, își caută noi definiții. Cum se acordă ele cu modul tradițional de gândire, construit de-a lungul veacurilor, cu obiceiurile pământului?

Binele devine acum relativ în America, țara care s-a format pe o corectitudine exemplară, pe libertate, pe credință, de o lume întreagă citea Constituția Americii ca pe o biblie a demnității umane (dacă ați văzut un film cu Charles Laughton, profesor într-o școală din Franța ocupată de nemți, care le citea elevilor din Constituția Americană pentru a simți o briză de aer proaspăt de libertate). Binele tău este acum diferit de binele meu și al lui - fiecare are dreptate. Nu mai există o definiție clară a binelui și răului. Este bine că ne iubim și respectăm reciproc dar renunțăm la principiile generale de conduită? Tineretul în formare este cel care suferă cel mai de acest relativism etic. Am văzut licee în suburbiile marilor orașe care au la intrare filtre pentru arme, care au creșe pentru pruncii elevilor de 13-16 ani. Consumul de alcool și droguri în școli și colegii crește. Majoritatea tinerilor au încercat cel puțin marijuana. Sunt zone în California unde cazurile de boli venerice (sifilis și gonoree), s-au dublat în ultimii doi ani.

Cartea *Sclavii fericiți* ridică multe probleme cu care se înfruntă societatea de astăzi. Cartea nu dă soluții, nu ține partea nimănui. Doar semnalează o situație. Și cei din țară care au rămas în plină comunitate masivă românească au problemele lor, acum când s-au deschis granițele, când speră că U.E. îi va ajuta să întărească economia țării și să trăiască mai bine. Entuziaști să îmbrățișeze ce le oferă Vestul, ei adesea renunță la a mai filtra. Sunt tentați să uite vechile datini, să neglijeze învățămintele din străbuni despre ce se cuvine și ce nu, despre cum să trăiești cinstit și onest. Văd rețete de îmbogățire și unii nu se dau înapoi chiar de la îmbălmăjirea legilor scrise și nescrise pentru a se înavuți.

Și noi cei emigrați avem problemele noastre, trăind într-o lume plină de confuzie, unde trebuie să ne facem loc, să punem umărul și să ne însușim o responsabilitate civică dar să ne păstrăm identitatea noastră spirituală și respectul rădăcinilor noastre. Nepoții noștri ne vor judeca dacă nu vor ști vorbi limba română (nu zicea cineva că cu fiecra nouă limbă învățată știi mai mult și ești mai bogat sufletește?) și țara străbunilor lor va trece în completă uitare. Tot mai mulți americani merg azi în Europa, Africa sau Asia de unde au venit bunicii sau străbunicii lor, ca să le vadă locurile și să înțeleagă structura lor spirituală, ce sânge curge în ei, să se înțeleagă pe ei înșiși. Țin minte că am auzit pe un prieten povestind despre copilul său care a vizitat România după 15 ani și a fost lacom să vadă unde a crescut, unde s-a jucat, unde a fost la grădiniță. După ce le-a văzut pe toate, s-a liniștit și a zis: acum mă simt bine, știu în mine de unde vine și cine sunt.

Lumea este în continuă schimbare. Până și bătrânul cilindru din aliaj de platina și iridium, păstrat la Biroul de Greutăți și Măsurători din Sevres (la sud-vest de Paris), care este etalonul internațional al kilogramului, a început să-și piardă greutatea. A pierdut 50 micrograme în 118 ani deși la vremea când a fost construit structura lui era maximul de

performanță cunoscut de știință. O constantă din sistemul metric care devine incertă constituie o importantă problemă, afectând nenumărate științifice și practice.

Să nu fiu înțeles greșit. Nu sunt împotriva niciunui lucru din societatea contemporană dar fac apel la discernământ pentru condițiile optime relaționale dintre om și societate, pentru prosperarea armonioasă a ambelor, în interesul ființei umane dintotdeauna. Desigur găsirea soluției într-o realitate atât de complexă nu este atât de simplă ca soluționarea etalonului greutatei care va fi o sferă de cristal din izotopul 28 de siliciu, constituit dintr-un singur fel de atomi și de o masă fixă.

Ovidiu Hurduzeu:

Am scris cartea *Sclavii fericiți*, întărit în convingerile mele de către spusele apostolului Pavel care îi îndemna pe primii creștini: “Nu vă potriviți chipului veacului acestuia, ci să vă prefaceți prin înnoirea minții voastre”. “Chipul veacului acestuia” desemnează starea de lucruri în care trăim. În chipul veacului, apostolul Pavel vedea lumea cea veche, supusă stagnării și stricăciunii, lumea *statu-quo*-ului”. Din păcate, pe mulți dintre noi “chipul veacului” îi fascinează și-i ademenește. Mulți consideră că lumea în care trăim reprezintă un progres, o noutate absolută, o înnoire. Dacă ne potrivim veacului, o facem întrucât el ne dă iluzia noutății. Agitația sa permanentă o luăm drept un elan al înnoirii. În “Sclavii fericiți” am încercat să **deslușesc** adevăratul chip al veacului, cel din spatele diverselor măști sub care se ascunde. Cu alte cuvinte am încercat să înțeleg **care** este cu adevărat starea de lucruri în care trăim.

Astăzi chipul veacului este dat de societatea globală. Ceea ce ne afectează pe noi acum, zi de zi, nu este realitatea românească, nici măcar cea americană, ci realitățile societății globale. Dacă pe vremea apostolului Pavel, chipul veacului era șlefuit de imperiul roman, astăzi chipul veacului este șlefuit de societatea tehnologică globală. Iată de ce în “Sclavii fericiți” iau o distanță critică față de această societate. A nu te potrivi nu înseamnă a respinge fără discernământ. Înseamnă în primul rând a nu te lăsa amăgit, a nu lua o stare de lucruri coruptă drept ceea ce nu este.

Când am scris “Sclavii fericiți”, locuiam în Silicon Valley, aflându-mă în poziția privilegiată de a observa societatea globală chiar din mijlocul ei (subtitlul cărții este “Lumea văzută din Silicon Valley”). Unii îmi vor spune că în Silicon Valley există mișcare, agitație permanentă, și că tehnologia creată aici ne propune mereu alte și alte lucruri noi. Tocmai aceasta este iluzia. Agitația permanentă, pe care o simțim în jurul nostru, nu creează înnoire, nu este o creație ci o agitație entropică – așa cum se agită bulele într-o cutie de Coca-Cola. Ea nu dă naștere la o stare cu adevărat nouă, complet diferită de cea veche. Un exemplu grăitor ni-l oferă San Jose, capitala lui Silicon Valley, capitala tehnologiei mondiale. În ciuda miliardelor de dolari care s-au cheltuit orașul e mort, n-are viață fiindcă totul respiră tehnologie. Comparați orașul global Silicon Valley cu San Francisco, care rămâne încă un oraș viu. Sau priviți parcurile industriale. Toate sunt la fel, moarte și depersonalizate. Sau priviți pe cei care ar trebui să fie întruchiparea vieții, tinerii din ziua de azi – nemișcați în fața computerelor par niște prelungiri ale mașinii.

Nu critic tehnologia, multiculturalismul, corectitudinea politică, mediocritatea generalizată de dragul de a le critica, nu le critic de pe pozițiile unei anumite doctrine

politice, de dreapta sau de stânga, ci de pe o poziție religioasă, ortodoxă: nevoia noastră creștinească de a ne situa de partea vieții. Iisus le spune fariseilor: “Eu am venit ca oile să aibă viață și s-o aibă din belșug.” Iar lui Toma i-a spus: “Eu sunt calea, adevărul și viața”. Iisus fiind viața însăși, el fiind promisiunea vieții eterne, noi avem datoria creștinească să fim cât mai aproape de tot ceea ce reprezintă viața cea adevărată, viața în Hristos, și să ne ferim de tot ceea ce reprezintă moarte. Unii ar putea întreba: ce are viața și moartea cu tehnologia?

Banul și tehnologia, bazele sistemului economic mondial, se opun vieții prin faptul că transformă totul într-un obiect sau un mijloc. Desigur, dintotdeauna viața economică a fost necesară omului, întrucât i-a asigurat traiul. Astăzi însă tehnologia a sărit peste cal, a invadat întreaga activitate umană așa încât activitatea tehnologică determină raportul individului față de natură, de societate și de el însuși. Răul produs de tehnologie se traduce prin mecanizarea vieții. Devenim, așa cum spunea marele duhovnic părintele Papacioc: “o roată dințată mânată de altă roată dințată”. Nu mai suntem ființe unice și creatoare, ci “sclavi la dispoziția stăpânului care învârte roțile”. Devenim o piesă interșanjabilă a “angrenajului tehnologic”. Să fie oare chiar așa o mare nenorocire? Se poate aduce argumentul că omul a făcut întotdeauna parte dintr-o structură economică, că întotdeauna a fost “angrenat”.

Nu, nu a fost “angrenat”, ci integrat într-o colectivitate organică. Nicidecum una mecanică, artificială. De exemplu, satul românesc era, și poate mai este încă, o comunitate organică, toată viața sa economică și spirituală se desfășoară conform rânduielilor naturale și tradițiilor încă vii, interiorizate de comunitate. Satul n-are nevoie de o “viziune”, un ideal artificial și exterior care să-l conducă. Își are propriile sale legi lăsate de Dumnezeu și tradiție. Satul are propria sa rațiune de a fi. La fel și neamul. Este tot o comunitate organică, vie, unde oamenii rămân uniți fără să-și piardă individualitatea. Nea Ion la el în grădină rămâne nea Ion dar în momentul în care a devenit căpșunar în Spania, muncitor agricol globalizat, s-a transformat într-o unealtă, un înlocuitor sau un competitor al mașinii. Poate el să câștige mii de “euroi”, tot roată dințată mânată de o altă roată dințată rămâne.

Nu suntem însă predestinați să rămânem în această condiție de sclavi. Prin marea sa dragoste, Dumnezeu ne-a făcut liberi. El nu vrea să fim dependenți de cineva care ne transformă în uneltele lui. Cum putem să ne eliberăm însă din sclavie, fie ea și voluntară? Una dintre căi ne-o arată Biserica.

Când vii la Biserică, cu trup și suflet, nu te angrenezi într-un mecanism artificial, ci te încorporezi în Hristos, devii trupul lui “tainic” prin lucrarea Duhului Sfânt. În acest moment, te afli cel mai aproape de viață și la punctul cel mai îndepărtat de condiția de **mort în viață** pe care ți-o conferă apartenența la un angrenaj tehnologic. Dintr-un “sclav fericit”, dintr-un “muncitor bine hrănit, bine instruit, capabil de performanță” (definiția dată “sclavului fericit” de unul dintre cititorii mei de pe Internet), te transformi într-o “persoană” vie. Unii vor replica: Nu spune oare Biserica că suntem “robi” ai lui Hristos? Într-adevăr, Hristos este Stăpânul nostru, dar nu este un stăpân care caută să se folosească de viața noastră. Hristos s-a făcut Miel blând și s-a jertfit, s-a pus la dispoziția noastră, să ne unim deplin cu el. Dacă există o morală în “Sclavii fericiți”, ea se referă la necesitatea transformării individului în persoană unică și autonomă.

În Biserică ne putem recăpăta unicitatea noastră personală. Doar în Biserică nu mai suntem judecați după câți bani facem, câte *skills*-uri avem, cât de integrați suntem în

angrenajul tehnologic. Nu mai suntem valorizati ca o masă compactă și anonimă de consumatori. Pentru Biserică fiecare în parte este valoros. Biserica pune în valoare dimensiunea personală a fiecăruia din noi, ne restaurează în plinătatea unicității noastre neasemănătoare și irepetabile. În Biserică ne prefacem prin înnoirea minții și sufletului nostru, așa cum ne sfătuiește Apostolul Pavel.

Suntem sclavi ai banului și tehnologiei, ai societății globale, atâta timp cât idolatrizăm “produsele” lor. Redevenim persoane libere când simțim din tot sufletul că tot ceea ce avem primim în dar de la Dumnezeu.

Asa cum scrie Dan Stanca pe coperta cărții, în lumea de astăzi ne-am pierdut libertatea și am căzut într-o sclavie mai mult sau mai puțin voluntară fiindcă am uitat divina tensiune lăuntrică. Nu este destul să spui că tot ce ai este dar de la Dumnezeu. Trebuie s-o crezi din adâncul sufletului și, tot din adâncul sufletului, să-i mulțumești lui Dumnezeu, să te rogi Lui ca, de aceste daruri, să se bucure și semenii tăi întru Biserică. Doar astfel Duhul sfânt, Duhul făcător de viață în libertate, se va pogori asupra ta.

“Nu vă potriviți chipului veacului acestuia, ci să vă prefaceți prin înnoirea minții voastre”. Așa să ne dea Dumnezeu.